

MİSİR'DA OSMANLI DEVRİ MİMARİSİ

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Abdüsselâm ULUÇAM

HAZIRLAYAN
Ahmet Ali BAYHAN

VAN - 1997

KATALOG NO : 5.5.9.
YAPININ ADI : ODABAŞI (ZÜLFİKAR) HANI
BULUNDUĞU YER : Kahire / Cemaliye Caddesi'nde³⁷ bulunmaktadır³⁸ (Çiz. 2).
TESCİL NO : 19
RESİM : 518-524
ÇİZİM : 70-72
İNCELEME TARİHİ : 13.01.1996

TARİHÇESİ: Han kuzey köşesindeki sebil-küttapının üzerinde yer alan kitabesine³⁹ göre Mustafaahfızan Zülfikar Kethüda ve kardeşi Muhammed Kethüda tarafından 1083/1672 senesinde yapılmıştır.⁴⁰ E. Çelebi hanı "Zülfikar Kathüda Hanı kale gibi, dört tarafı dükkan, üçer katlı büyük bina"dır. Uzunluğu 150, enliliği 80 adımdır. Ortasında bir tekkesi vardır. Fakirin tarihi:

Evliya gördüğünde etdi pesent

Didi tarihini Binâ-yı azîm (1081)" şeklinde tanıtmaktadır.⁴¹

YAPININ İNCELENMESİ:

a-Genel: Zemin katı düzgün kesme taştan, birinci ve ikinci katı tuğladan inşa edilmiş olan han büyük bir dikdörtgen alanı (2439.20 m²) kaplanmaktadır. Zemin katı orijinal durumunu muhafaza ederken, üst katlar sonradan yenilenmiştir. 73.10x32 m ölçülerindedir.

b-Cepheler:

Ana Cephe (Kuzeydoğu Cephenin Kuzey Ucu, Portal Cephesi): Altta taçkapı üzerinde büyük bir balkon vardır. Balkon cephenin sonuna kadar uzanmaktadır (Yaklaşık 19 m). Cephe 10.60 m uzunluğundadır. İki taş plastere oturan balkonun dört kat halinde pencereleri mevcuttur. Bunlar ahşap kepenkli ve şebekelidir. Onların üzerindeki meyilli bir ahşap saçak girişi kitlesini yağmur ve güneşin tesirinden muhafaza etmektedir (Res. 518). Portal basık kemerli geniş bir açıklıktan ibarettir. Geometrik geçmeler dışında, üzerinde fazla süslemeye yer verilmemiştir. Açıklık 3.85 m genişliğindedir. Bu yüzeysel nişin içinde yine basık kemerli ve 2.45 m genişliğinde kapı açıklığı mevcuttur. Üzerinde küçük bir dikdörtgen pencerenin açıldığı görülmektedir. Kapının iki yanında birer küçük mastaba bulunmaktadır. Ahşap kapı kanadı demir şeritlerle birbirine tutturulmuş vaziyettedir.

Kuzeybatı Cephenin Kuzey Ucu (Sebile Bitişik Cemaliye Caddesi'ne Bakan Cephe): Bütünüyle hana ait bir cephe değildir. Bazı hana bitirilmiş meskenlerin cephesinden ibarettir. Kuzey köşedeki sebil-küttaptan başlayan cephe Ana Cepheye kadar uzanmaktadır. Uzunluğu 24.30 metredir. Alt katında günümüzde dört dükkan yer alan cephede orijinalde altı adet dükkan vardı. Cephenin batı ucunda üstteki meskenlere götüren merdivenlere açılan düz atkı taşlı bir kapı mevcuttur. Genişliği 1.20 m olan kapının alınlığında geometrik geçme süslemesi yer almaktadır. Üzerinde de demir parmaklıklı bir küçük dikdörtgen pencere açıklığına yer verilmiştir. Dükkanların üzerinde dört taş plastere oturan cephe iki bölümlüdür. Alttaki hizada üçer pencereli iki pencere dizisi vardır. Üstte ise hafif taşkın küçük bir balkon

³⁷ Bu cadde Babu'n-Nasr'dan başlar, Cemaliye Karakolu'nda, Vekaletü't-Tüffah Caddesi'nin başında son bulur. Mübarek, a.g.e., II, 1982, s.199.

³⁸ Williams, a.g.e., s.211; Fergali, a.g.e., s.239.

³⁹ Kitabe için bkz. s.240.

⁴⁰ Fihrisü'l-Âsâr., s.1; Fergali, a.g.y., Williams, a.g.e., s.211-212; 'I. Abdurrahîf, el-Vekâletü'l-Osmâniyyeti'l-Bâkiyyeti Bi-Medineti'l-Kahireti (K. Ün. Basılmamış Master Tezi), Kahire (1993) 68 vb. bütün eserlerde hanın yapım tarihi hatalı olarak 1084/1673 şeklinde verilmektedir. Diğer taraftan E. Çelebi de 1081 tarihini zikretmektedir. Bkz. E. Çelebi; Seyahatname (M. Çevik), X, İstanbul (1993) 323.

⁴¹ E. Çelebi, a.g.e., X, s.323.